

Област Враца

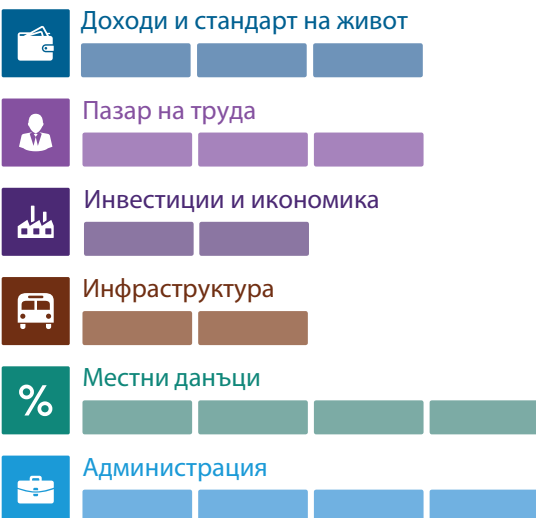
▶ Население (2020)	158 554
▶ Територия (кв.км)	3619,8
▶ Брой на населените места	123
▶ Дял на населението в градовете (%)	58,8

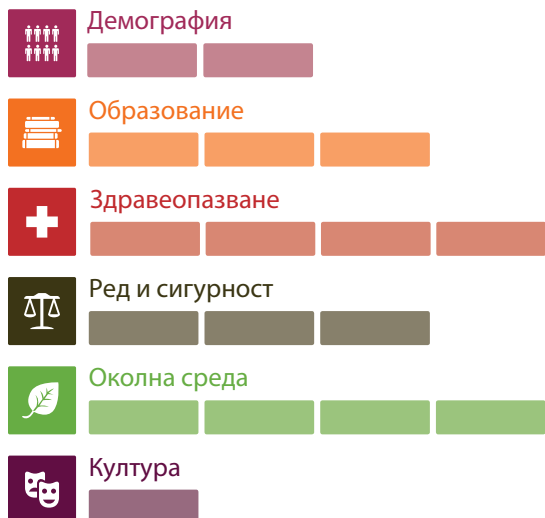
Враца е една от двете области, в които brutният вътрешен продукт на човек от населението се свива през 2019 г. Същевременно обаче заплатите и доходите в областта продължават да нарастват и ръстът им е по-висок от средния. Показателите на пазара на труда поставят област Враца в неблагоприятно положение. Предизвикателства пред местния пазар на труда остават сравнително ниско образованата работна сила и застаряването на населението. Икономическата и инвестиционната активност са сравнително слаби, но обемът на произведената продукция продължава да нараства. Целият район се представя слабо по показателите, измерващи инфраструктурното развитие. Усредненото ниво на местните данъци в общините в област Враца е сравнително ниско и през 2021 г.

Коефициентите на възрастова зависимост остават значително по-неблагоприятни от средните за страната. Делът на градското население се задържа нисък. Показателите на област Враца в сферата на основното и средното образование остават сравнително добри, но резултатите – относително ниски. Здравеопазването в областта страда от недостиг на лекари (както общопрактикуващи, така и специалисти) и на болнични легла. Натовареността на наказателните съдии в областта намалява и остава сравнително ниска, което се отразява на бързината на правосъдаване. Сравнително малкият дял на населението в градовете и ниската му гъстота могат да обяснят ограничения дял на населението в селища с обществена канализация. Културният живот в областта е със слаба интензивност.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■■

Доходи и стандарт на живот ■■■■

След стабилен и висок ръст на brutния вътрешен продукт през предходните няколко години той намалява през 2019 г. с 12% до 13,3 хил. лв./човек от населението и се отдалечава от средния за страната (17,2 хил. лв./човек). Враца е една от двете области (заедно със Стара Загора), в които brutният вътрешен продукт на човек от населението се свива при 10% среден ръст в страната. Същевременно обаче заплатите и доходите в областта продължават да нарастват с по-бързи темпове от средното за страната, въпреки че остават под средните нива. Brutната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 13,9 хил. лв. (при 15,2 хил. лв. в страната).

Бедността в областта остава сравнително висока.

Пазар на труда ■■■■

Показателите на пазара на труда поставят област Враца в неблагоприятно положение и през 2020 г. Икономическата активност остава сравнително ниска и дори се свива леко спрямо предходната година. Коефициентът е 67,4% (при 73,7% в страната). Заетостта намалява, а безработицата се повишава и вече е почти двойно по-висока от средната за страната. Коефициентът на заетост достига 57,1% (при 68,5% в страната), а на безработица – 10,3% (при 5,2% в страната).

Предизвикателства пред местния пазар на труда остават и сравнително нискообразованата работна сила, и застаряването на населението. Висшистите сред населението на 25–64 години се повишават до 22,9%, но делът им продължава да е под средния за страната (29,2%). Хората с основно и по-ниско образование пък се увеличават до 22,4% (при 16,9% в страната).

Застаряването на населението се отразява и на пазара на труда. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години в областта е 65,4% (при 67,1% в страната). Това означава, че на всеки 100 души, на които им предстои да излязат от пазара на труда през следващите няколко години, отговарят 65 младежи, които ще се вляят в работната сила.

Инвестиции и икономика ■■■■

Икономическата и инвестиционната активност в област Враца са сравнително слаби и през 2019 г. Броят на нефинансовите предприятия е 38 на 1000 души от населението (при 61 на 1000 души в страната). За разходите за придобиване на дълготрайни материални активи през последните няколко години са типични големи спадове и ръстове. През 2019 г. те намаляват (с 10%) и достигат 1513 лв./човек, което е двойно по-ниско от средния размер в страната (3155 лв./човек). Свиране се наблюдава и при преките чуждестранни инвестиции (с 23%) и те вече са 7 пъти по-ниски от средните стойности – 505 евро/човек при 3655 евро/човек в страната.

Въпреки тези спадове обемът на произведената продукция продължава да нараства (дори по-бързо от средния ръст в страната) и достига 17,6 хил. лв./човек (при 28,0 хил. лв./човек в страната).

Враца е сред областите с най-добро усвояване на европейски средства.

Инфраструктура ■■■■

Целият район се представя слабо по показателите, измерващи инфраструктурното развитие, и областите Видин, Монтана и Враца се нареждат на последните три места в класирането.

Гъстотата на пътната и железопътната мрежа в област Враца е близка до средните стойности за страната, но качеството на пътищата остава изключително ниско. Делът на автомагистралите и първокласните пътища в общата пътна мрежа на областта е 10,0% (при 18,5% в страната). Делът на пътната настилка в добро състояние пък е 28,4% (при 41,4% в страната) през 2019 г., но трябва да се отбележи, че има ръст на качеството спрямо предходните две години.

Делът на домакинствата с достъп до интернет остава почти непроменен и през 2020 г. е 71,5% (при 78,9% в страната). Делът на газифицираните домакинства е 1,9% (при 3,1% в страната). Инсталираните ВЕИ мощности достигат 0,382 kW/човек (при 0,603 kW/човек в страната).

Местни данъци ■■■■

Усредненото ниво на местните данъци в общините в област Враца е сравнително ниско и през 2021 г. Размерът на ставката върху търговията на дребно средно за областта е почти двойно по-нисък от средния – 6,69 лв./кв.м при 12,99 лв./кв.м в страната. По-ниски са и данъците върху превозните средства, върху прехвърлянето на собственост и върху таксиметровия превоз.

От разглежданите местни данъци единствено усреднената ставка върху недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица в областта е по-висока от средната за страната.

В рамките на областта сравнително ниски са местните данъци в общините Криводол, Хайредин и Враца, а високи – в общините Оряхово, Бяла Слатина и Козлодуй.

Администрация ■■■■

Представянето на местните администрации е сравнително добро. Покритието на кадастралната карта се повишава бързо, но все още изостава от средното за страната. Развитието на електронното правителство е сравнително ниско и през 2021 г., но предоставянето на административни услуги на „едно гише“ остава относително високо. Прозрачността на местните администрации е близка, но над средната за страната.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■

Демография ■■■

Докато през последното десетилетие коефициентът на естествен прираст се задържа на сравнително стабилно, макар и относително ниско ниво от около -11‰ , през 2020 г. той намалява рязко до $-13,9\text{‰}$ (при $-9,5\text{‰}$ в страната). Същевременно коефициентът на механичен прираст нараства и за първи път е положителна величина, достигайки $2,3\text{‰}$, което обаче не е достатъчно да компенсира бързото застаряване на населението. Коефициентите на възрастова зависимост остават значително по-неблагоприятни от средните за страната. През 2020 г. съотношението на населението на над 65 години към това на 0–14 години е $177,5\%$ (при $150,6\%$ в страната), а към това на 15–64 години – $40,0\%$ (при $34,1\%$ в страната).

Делът на градското население се задържа нисък – $58,8\%$ (при $72,9\%$ в страната), а гъстотата му е двойно по-малка от средните стойности – 756 души/кв.км при 1506 души/кв.км в страната.

Образование ■■■■

Показателите на област Враца в сферата на основното и средното образование остават сравнително добри, но резултатите – относително ниски. Враца е сред областите с най-висок нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас и през 2020 г. – $91,8\%$ (при $86,5\%$ в страната). Броят на преподавателите също е по-голям от средния за страната – 93 на 1000 ученици (при средно 87 на 1000 ученици). Дяловете на второгодниците и на напусналите основното и средното образование са по-ниски от средните – съответно $0,41\%$ (при $0,55\%$ в страната) и $2,3\%$ (при $2,5\%$ в страната).

Резултатите на учениците от област Враца са сравнително слаби и през 2021 г. Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас е $30,3$ т. (при $37,9$ т. в страната). Средният успех на матурите по български език и литература пък намалява спрямо предходната година и достига „Добър“ $3,99$ (при „Добър“ $4,21$). Слабите оценки се увеличават до 10% (при 7% в страната).

Враца не е сред лидерите в сферата на висшето образование, въпреки че има два филиала на висши учебни заведения. Броят на студентите в областта е 7 на 1000 души от населението при 32 на 1000 души в страната.

Здравеопазване ■■■■

Делът на здравноосигурените традиционно е по-висок от средния за страната, но здравеопазването в областта страда от недостиг на лекари (както общопрактикуващи, така и специалисти) и на болнични легла. През 2020 г. броят на леглата в многопрофилните болници остава почти непроменен и е $4,46$ на 1000 души от населението (при $5,52$ на 1000 души в страната).

Коефициентът на детска смъртност намалява за трета поредна година и през 2020 г. е $3,7\text{‰}$ (при $5,1\text{‰}$ в страната). Сравнително висок обаче е броят на преминалите болни за лечение през многопрофилните болници – 154 на 1000 души (при 138 на 1000 души в страната).

Ред и сигурност ■■■■

Натовареността на наказателните съдии в областта намалява и остава сравнително ниска, което се отразява на бързината на правораздаване и през 2020 г. Един местен съдия разглежда средно по $6,4$ наказателни дела месечно (при $8,6$ дела на съдия в страната). Делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, намалява, но продължава да е висок – 93% (при 90% в страната). Враца остава и областта с най-нисък дял на висящите дела – 5% , или над два пъти по-нисък от средния за страната.

Регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област Враца намаляват за трета поредна година, но остават сред най-високите в страната (само след област Монтана) – 13 на 1000 души от населението (при 10 на 1000 души в страната). Въпреки това разкриваемостта им е по-висока, макар и с малко, от средната – $54,5\%$ (при $52,1\%$ в страната) през 2020 г.

Околна среда ■■■■

Замърсяването на атмосферата в областта с въглероден диоксид остава двойно по-ниско от средното за страната и през 2019 г. Значително по-малко са и образуваните отпадъци – 278 кг/човек годишно (при 409 кг в страната). По-нисък обаче продължава да е делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци – 67% (при 71% в страната).

Сравнително малкият дял на населението в градовете и ниската му гъстота могат да обяснят ограничения дял на населението в селища с обществена канализация – $57,8\%$ (при $76,4\%$ в страната), както и достъпа му до такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води – $51,4\%$ (при $64,6\%$ в страната).

Култура ■■

Културният живот в областта е слабо застъпен и през 2020 г. Заради пандемията и ограничаването на културните мероприятия в цялата страна посещенията на музеите и кината в областта намаляват. Спадането е подобно на средното за страната, но броят на посещенията в област Враца остава значително по-нисък. Посещенията на музеите са 45 на 1000 души от населението (при 322 на 1000 души в страната), а на кината – 111 на 1000 души (при 190 на 1000 души в страната).

Ключови показатели за област Враца

Индикатори на икономическото развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	15 018	13 278	n.a.	17 170
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	4582	5209	n.a.	6013
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	12 489	13 874	n.a.	15 209
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	29,0	38,9	n.a.	22,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	54,5	59,8	57,1	68,5
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	10,1	7,7	10,3	5,2
Дял на населението с основно и по-ниско образование на 25–64 години (%)	20,8	20,7	22,4	16,9
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	21,5	21,0	22,9	29,2
Произведена продукция (лв./човек)	15 540	17 592	n.a.	28 027
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1682	1513	n.a.	3155
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	654	505	n.a.	3655
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	65,5	71,1	71,5	78,9
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	26,5	28,4	n.a.	41,4
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	17,9	17,9	17,9	17,9
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)	74,0	69,9	73,9	73,2

Индикатори на социалното развитие	2018	2019	2020	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-11,4	-11,4	-13,9	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-7,5	-7,8	2,3	4,4
Среден успех от матурите по БЕЛ*	3,98	4,08	3,99	4,21
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)*	26,2	28,9	30,3	37,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	93,0	89,9	91,8	86,5
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	86	94	93	87
Дял на здравноосигурените лица (%)	91,4	93,5	92,6	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар (брой хора)	1709	1679	1762	1727
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	15,4	14,1	13,0	9,9
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	7,3	6,6	6,4	8,6
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	57,6	57,8	n.a.	76,4
Образувани битови отпадъци на човек от населението (кг/човек/година)	278	n.a.	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	67,5	n.a.	n.a.	70,9
Посещения в кината на 1000 души от населението	191	367	111	190
Посещения в музеите на 1000 души от населението	140	131	45	322

* Данните се отнасят за учебната 2020/21 година, а матурите са проведени през 2021 г.